

Salut Mental i Addiccions en la Gent Gran

Comissió d'Estudi sobre la Salut Mental i les Addiccions
Parlament de Catalunya

Barcelona

02.02.2024

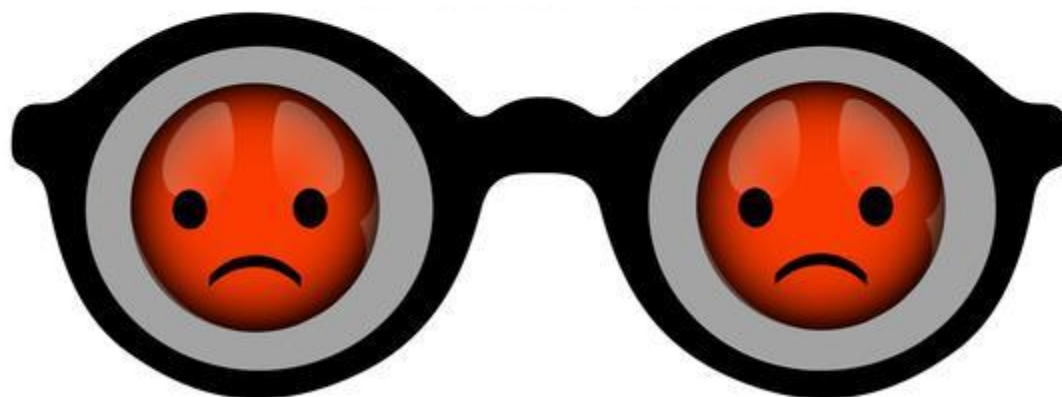
José Augusto García Navarro

President

Sociedad Española de Geriátría y Gerontología

Director general

Consorti de Salut i Social de Catalunya



Quatre grans idees per recordar

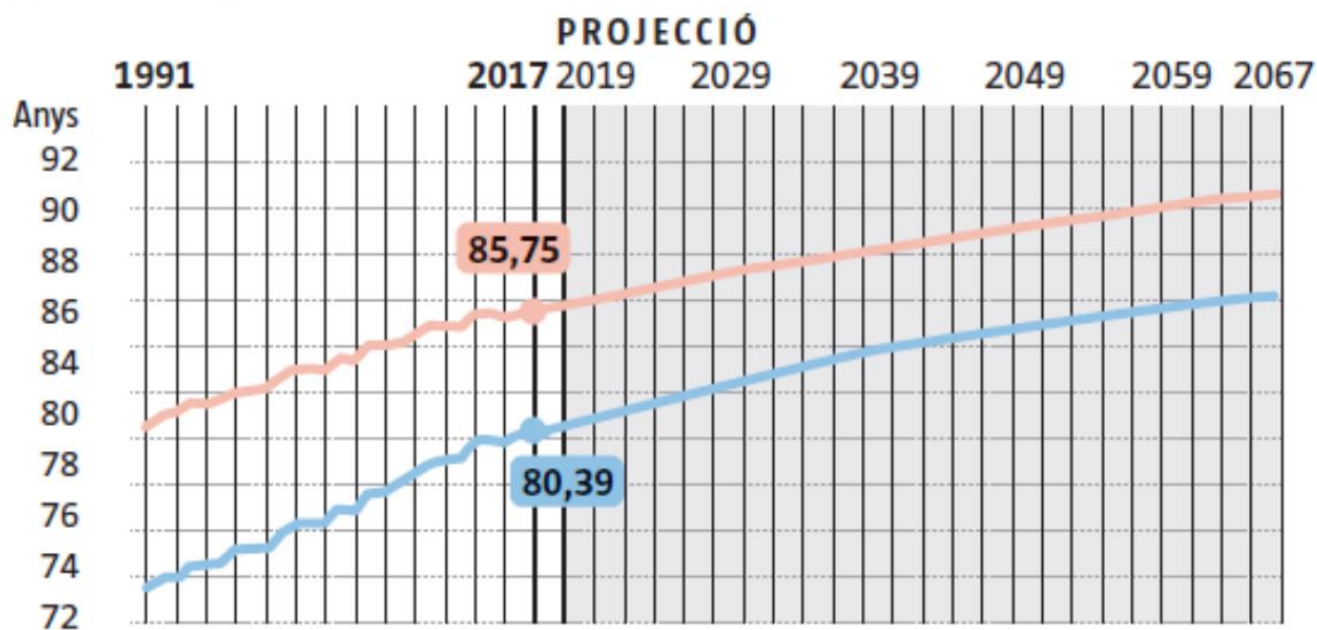
- Envelliment de la població
- Increment dels problemes de salut mental
- Increment de les addiccions
- Necessitat de reorientar els serveis de Salut Mental del país per adaptar-los a la gent gran



Envelliment de la població

ESPERANÇA DE VIDA REAL AL NAIXEMENT i diferència entre sexes

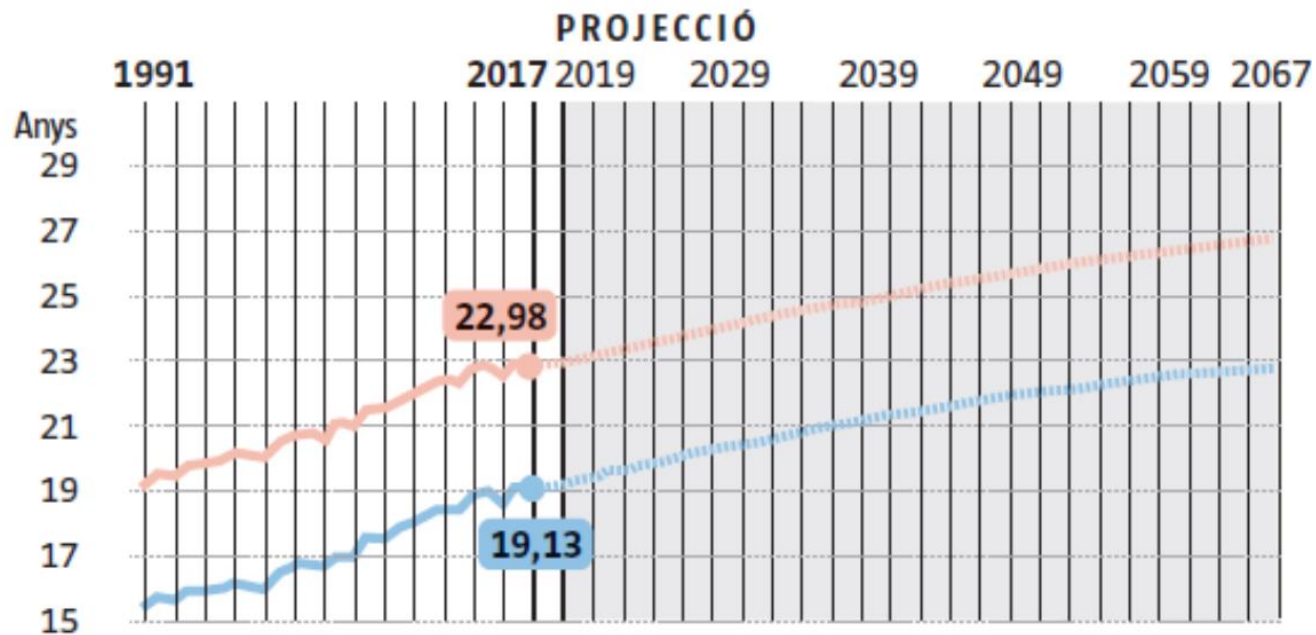
● Homes ● Dones



Envelliment de la població

ESPERANÇA DE VIDA ALS 65 ANYS i diferència entre sexes

● Homes ● Dones



Esquema d'actuació per envellir amb salut



Riscos de malaltia mental en les persones grans

- Jubilació
- Dol
- Sobrecàrrega per cures a un familiar
- Problemes econòmics
- Discapacitat
- Mala salut física
- Relacions familiars
- Època de l'any

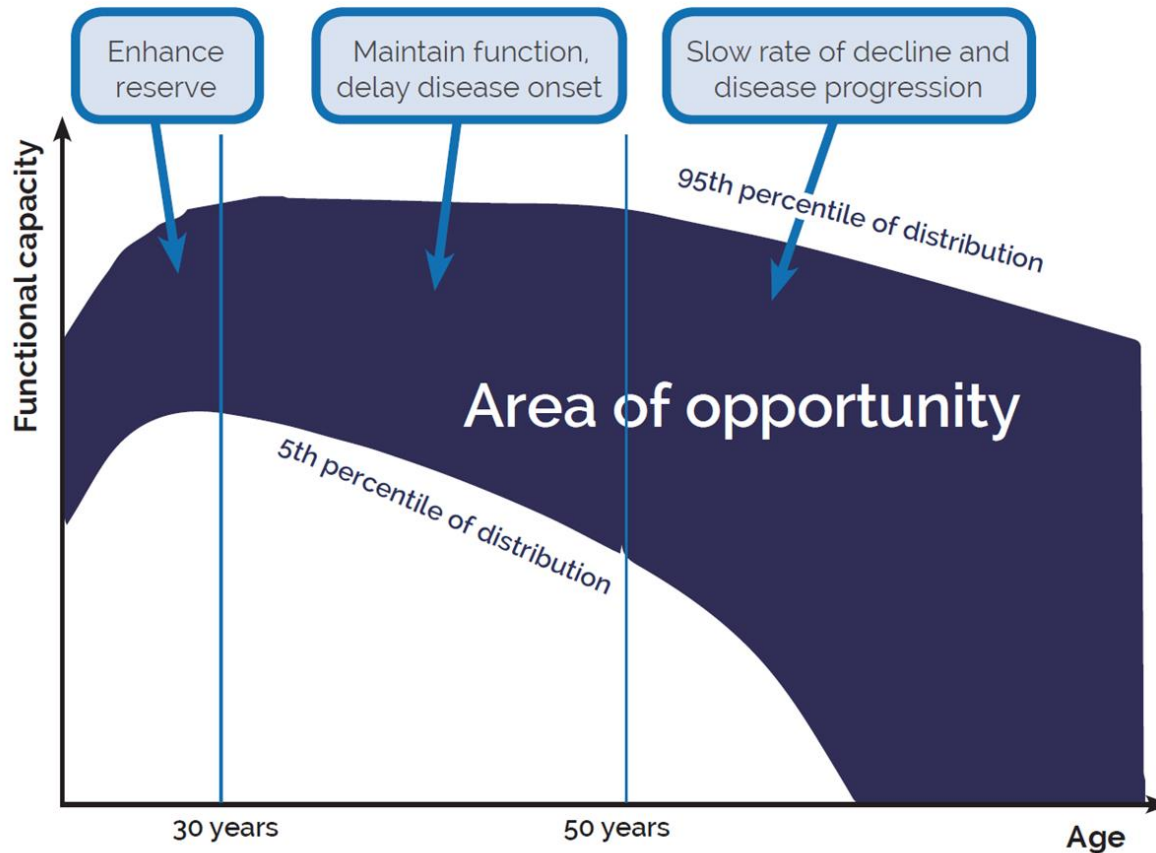


Envelliment de la població

- La gent gran són un grup heterogeni
- L'envelliment és longitudinal i dinàmic...i modificable:
 - Activitat física
 - Dieta
 - Activitat social i mental
 - Dormir bé
- Hem de lluitar per fer front a les amenaces del “bon envelliment sense malaltia mental”:
 - Solitud no volguda
 - Aïllament social i maltractament
 - Pobresa

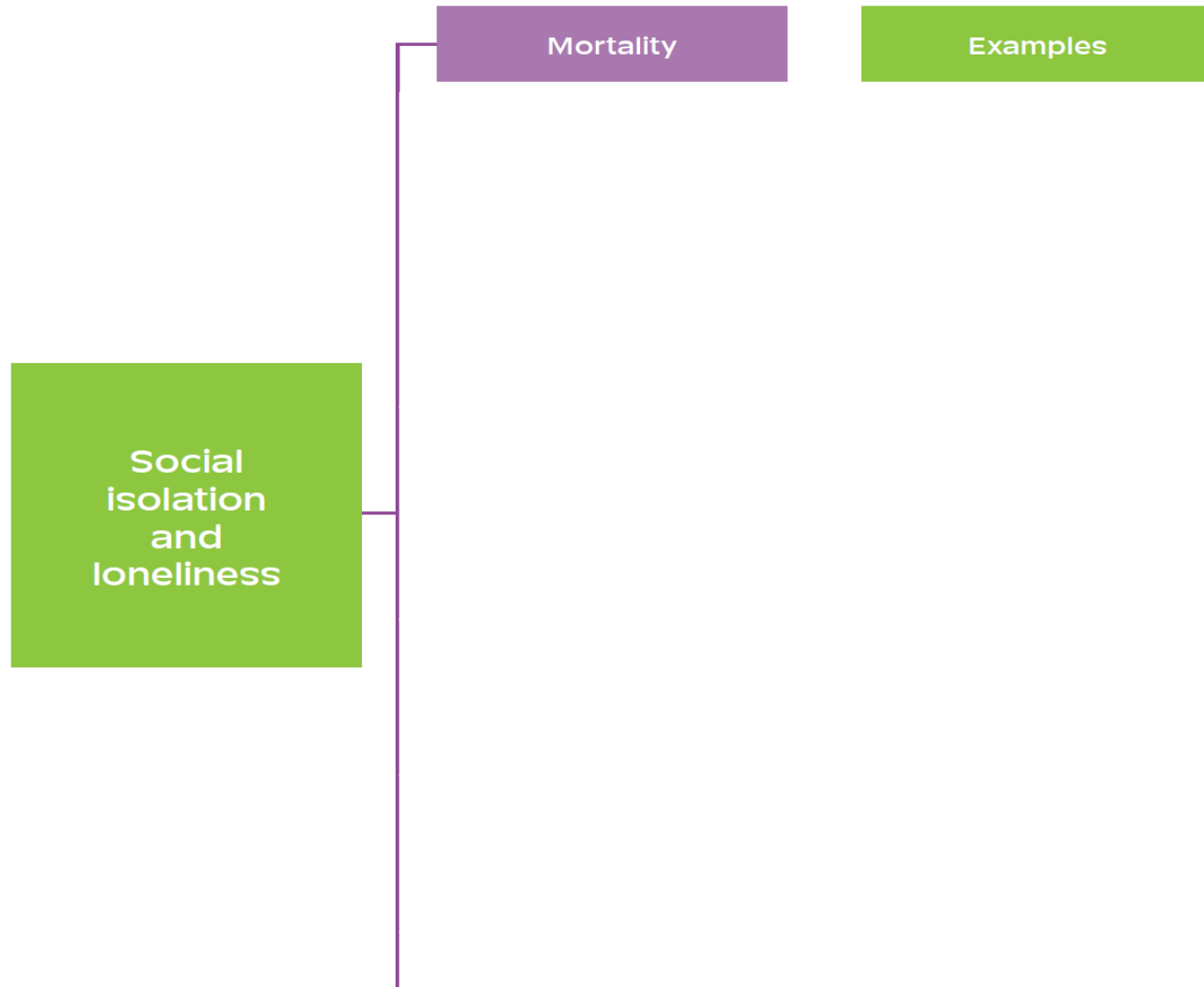


Les estratègies preventives són aplicables a tota la vida



SAPEA, 2019

Polítiques de salut (socio sanitàries)



Increment dels problemes de Salut Mental

- Els principals problemes de salut mental a la gent gran són:
 - Depressió
 - Ansietat
- Hi ha hagut un increment molt important durant i després de la pandèmia COVID19...no quantificat!
- Problemes que s'han de considerar a l'abordar la salut mental en la gent gran (a més de depressió i ansietat):
 - Els “graduats” (the graduates = long-standing mental-illness)
 - La demència



Principals problemes – Memòria CatSalut 2022

Atenció a la salut mental i addiccions Activitat ambulatoria



559.251

Infantils



1.372.745

Adults

Els cinc principals diagnòstics infantils

1. Trastorns per dèficit d'atenció, de la conducta i per comportament perjudicial
2. Trastorns habitualment diagnosticats en la lactància, infància o adolescència
3. Trastorns d'adaptació
4. Trastorns d'ansietat
5. Trastorn de l'estat d'ànim

Els cinc principals diagnòstics en adults

1. Trastorns de l'estat d'ànim
2. Esquizofrènia i altres trastorns psicòtics
3. Trastorns d'ansietat
4. Trastorns d'adaptació
5. Trastorns de la personalitat



La pandèmia ho ha empitjorat

TABLE 1. Mean (SD) of Clinical Variables (ASDI, HARS, and BDI Scores) by Coexistence, Regular Exercising, Economic Loses and Anxiolytics Consumption within the ≥ 60 Years Old Sample

		n	HARS	BDI	ASDI
Living alone	Yes	24	17.6 (13.8)	3.8 (4.6)	4.4 (4.1)
	No	126	14.9 (10.3)	2.9 (2.9)	3.5 (3.2)
	<i>F(df), p</i>		$F_{(1, 146)} = 0.78$ $p = 0.38$	$F_{(1, 146)} = 0.83$ $p = 0.36$	$F_{(1, 144)} = 1.3$ $p = 0.26$
Regular exercising	Yes	110	14.9 (10.7)	2.9 (3.2)	3.6 (3.2)
	No	38	16.9 (11.6)	3.5 (3.5)	3.9 (3.4)
	<i>F(df), p</i>		$F_{(1, 144)} = 1.33$ $p = 0.25$	$F_{(1, 144)} = 1.47$ $p = 0.23$	$F_{(1, 142)} = 0.49$ $p = 0.49$
Economic loses	Yes	50	18.2 (9.9)	3.7 (3.5)	4.8 (3.2)
	No	100	13.9 (11.1)	2.7 (3.2)	3.1 (3.0)
	<i>F(df), p</i>		$F_{(1, 146)} = 6.3$ $p = 0.013$	$F_{(1, 146)} = 4.2$ $p = 0.04$	$F_{(1, 144)} = 10.25$ $p = 0.002$
Increased anxiolytics consumption	Yes	11	29.9 (11.1)	7.9 (4.7)	8.1 (2.9)
	No	139	14.2 (10.1)	2.7 (2.8)	3.3 (3.5)
	<i>F(df), p</i>		$F_{(1, 146)} = 23.9$ $p < 0.001$	$F_{(1, 146)} = 30.7$ $p < 0.001$	$F_{(1, 146)} = 26.2$ $p < 0.001$

n: number of participants; HARS: Hamilton Anxiety Rating Scale; BDI: beck depression inventory; ASDI: acute stress disorder inventory.
Statistical results derived from ANCOVA corrected for age are presented below each variable.

García-Fernández L. Mental health in elderly people in COVID19 outbreak, 2020 (enquesta a 1.639 persones grans durant la primera onada de la pandèmia)



Els “graduats”

- Desinstitucionalització ja!!!
 - Habitatge
 - Inserció social
 - Inserció laboral en alguns casos
 - Drets de dependència i discapacitat
 - Suport social alternatiu per viure a la comunitat de forma digna
 - Suport al cuidador no professional
- Formació dels professionals sanitaris i socials per la seva atenció...i comprensió



La demència

- Enorme importància en xifres:
 - Prevalença:
 - 70-74 anys: 3,4 %
 - 80-84 anys: 12,1 %
 - > 90 anys: 39,2%
 - 50% de la població de gent gran que viu a residències
- Enorme importància social:
 - Sobrecàrrega del cuidador no professional important (és la principal causa d'ingrés a residència de gent gran)
 - És una malaltia que no s'ha d'oblidar en un Pla de Salut Mental de país (la diferenciació malaltia mental vs malaltia neurològica és una convenció)



PLADEMCAT

Pla d'atenció sanitària a les persones amb deteriorament cognitiu lleu i demència de Catalunya (PLADEMCAT)

SUPORT A L'ENTORN CUIDADOR

i/o familiar que conviu amb una persona amb DC

DIAGNÒSTIC ETIOLÒGIC precoç del DC

- A l'AP
- A l'atenció especialitzada en DC
- Criteris i circuits de derivació

Atenció als trastorns psicològics / conductuals

Atenció a les complicacions de la demència

SEGUIMENT de les persones amb DC

Atenció a la persona amb DEMÈNCIA AVANÇADA



FORMACIÓ i promoció del coneixement del DC

Definició, composició i funcions dels principals DISPOSITIUS ASSISTENCIALS

- ⊕ Equips d'atenció primària (AP)
- ⊕ Unitats d'atenció especialitzada en DC (EAIA-DEM)
- ⊕ Unitats d'expertesa clínica relacionades amb les demències (UEC)
- ⊕ Hospital de dia d'atenció intermèdia (HDAI)
- ⊕ Hospitals generals d'aguts amb UFISS i/o serveis de geriatria / neurologia / psiquiatria
- ⊕ Dispositius d'urgències
- ⊕ Unitats d'hospitalització especialitzada (psicogeriatria)
- ⊕ Serveis de cures pal·liatives

REGISTRE de demències de Catalunya

Foment de la RECERCA BÀSICA I APLICADA en atenció a les persones amb DC



TRACTAMENT INTEGRAL de la demència

Mesures de caràcter general

Tractament no farmacològic

Tractament farmacològic



La demència

- Enorme importància pel sistema sanitari:
 - Utilització inadequada de recursos sanitaris
 - Els propers tractaments seran de difícil finançament pel sistema
 - Només es pot atendre amb serveis integrats sanitaris i socials...i encara estem lluny d'aquesta integració
 - S'han de considerar de forma prioritària els cuidadors no professionals d'aquestes persones pel seu risc de sobrecàrrega (malaltia molt llarga i amb períodes molt disruptius)
 - És el principal risc d'institucionalització



Atenció a les addiccions

ESDAM 2019/2020

ENCUESTA SOBRE ALCOHOL, DROGAS Y OTRAS ADICCIONES
EN MAYORES DE 64 AÑOS EN ESPAÑA

	65 o más años	65 a 74 años	75 o más años
Alcohol	89,2	91,4	86,9
Tabaco	52,9	59,2	46,4
Cigarrillos electrónicos	1,3	2,2	0,5
Hipnosedantes con o sin receta	36,0	32,5	39,5
Hipnosedantes sin receta	2,3	1,3	3,3
Analgésicos opioides con o sin receta	22,8	20,4	25,2
Analgésicos opioides sin receta	1,4	1,6	1,3
Cannabis	4,6	7,0	2,2
Éxtasis	0,1	0,2	0,0
Alucinógenos	0,2	0,2	0,2
Anfetaminas/speed	0,4	0,6	0,1
Cocaína polvo y/o base	1,0	1,5	0,5
Cocaína en polvo	0,9	1,5	0,4
Cocaína base	0,1	0,0	0,1
Setas mágicas	0,2	0,2	0,2
Heroína	0,1	0,2	0,0



Reorientar els serveis de salut i socials

- Educació sanitària a les persones grans:
 - Sentiments de manca d'energia
 - Sentiments de preocupació
 - Sentiments de manca de motivació
 - Sentiments de soledat
- Més atenció ambulatoria i de curta durada:
 - Consultes de psicogeriatría accessibles al ciutadà
 - Unitats de psicogeriatría per ingrés només de mitja estada
- Eliminar la institucionalització:
 - Tancament de les unitats de psicogeriatría de llarga estada
 - Habitatges per persones amb trastorns mentals crònics
 - Serveis comunitaris actius (entitats locals, voluntariat, etc.) per inclusió social
- Integració amb altres especialitats per fer front a la cronicitat i la fragilitat



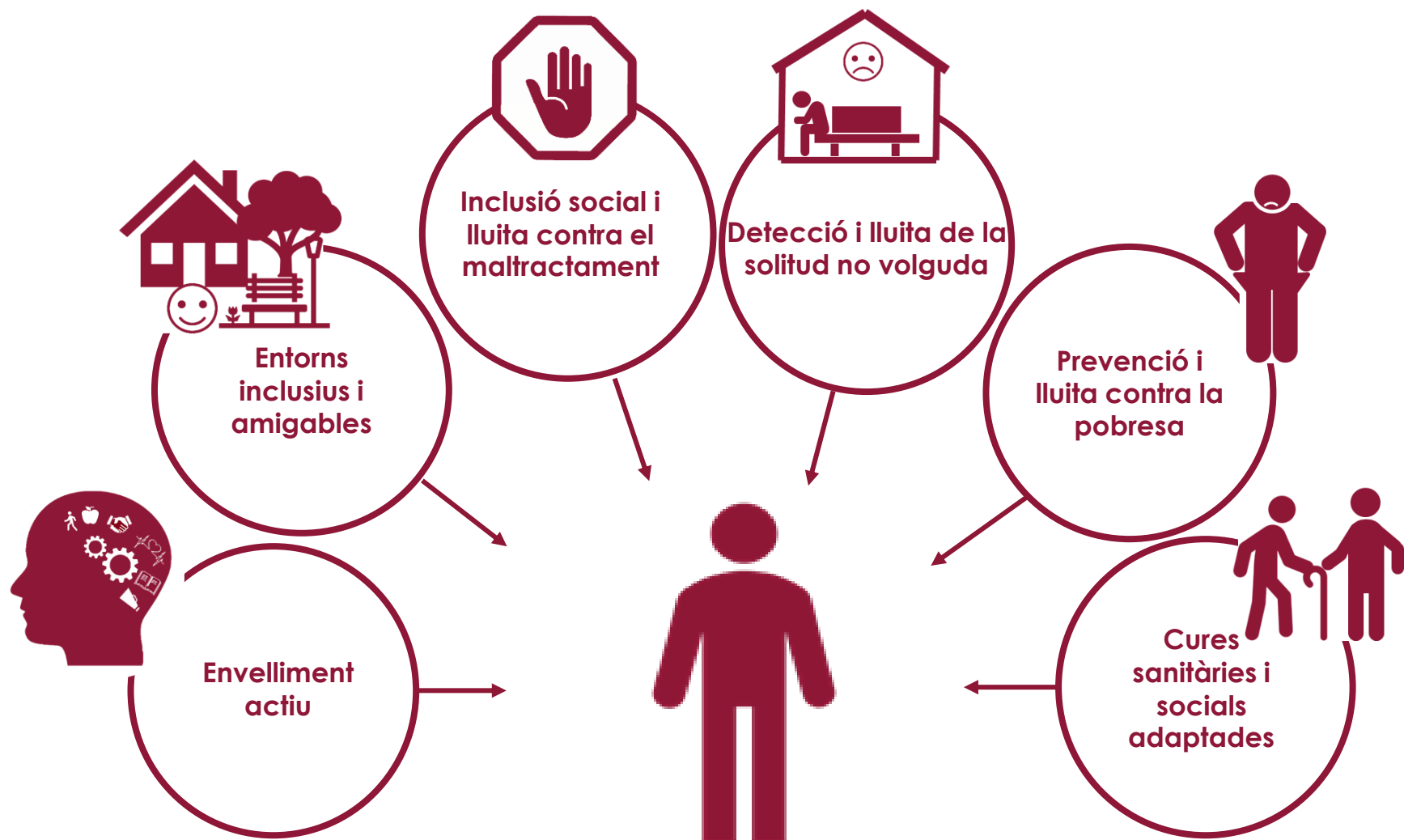








Visió evolutiva, preventiva i inclusiva



No oblidis...

1. S'ha de **canviar la mirada** a la gent gran amb malaltia mental (“edatisme mental”)
2. Les persones grans tenen **més riscos** per desenvolupar malaltia mental i s’han de detectar precoçment
3. La promoció de l’**envelliment saludable també** és aplicable a les persones amb malaltia mental
4. Principals problemes a considerar:
 1. Depressió
 2. Ansietat
 3. Demència
 4. Trastorns mentals crònics i de llarga durada
 5. Addiccions
5. **Reconversió dels dispositius assistencials de forma urgent (Reforma de la Salut Mental)!!!**
6. S’han d’implicar recursos **sanitaris, socials i comunitaris** (entitats locals amb Taules de Salut Mental actives)

jagarcia@segg.es

jagarcia@consorci.org
